

Anemarija Rajčić

LJETNA ŠKOLA LJUDSKIH PRAVA U NOVOM VINODOLSKOM 1. - 6. 09. 2014.

Ljetna škola ljudskih prava održala se u Novom Vinodolskom u razdoblju od 1. do 6. rujna 2014. Glavna zadaća škole jest upoznati studente, što je više moguće, s Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda iz 1953. godine kroz predavanja vrsnih teoretičara i praktičara.

Predavanja su se održavala u samom središtu Novog Vinodolskog, u Gradskoj vijećnici, u kojoj se ujedno nalazi i muzej Ivana Mažuranića. Svečani početak obilježen je pjesmom ženske klape te uvodnim riječima prof. dr. sc. Eduarda Kunšteka, dekana Pravnog fakulteta u Rijeci, te dipl. ing. Olega Butkovića, gradonačelnika grada Novog Vinodolskog.

Prvo predavanje otvorila je Štefica Stažnik, zastupnica Vlade Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava, temom „Postupak pred Europskim sudom za ljudska prava“, istaknuvši velik značaj Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu EKLJP) jer omogućava svakoj osobi da tuži državu pred Europskim sudom za ljudska prava. Podrobno nam je izložila cijeli postupak pred Europskim sudom za ljudska prava koji je pisane naravi te za koji možemo reći da je poprilično složen zbog svih segmenata koje mora obuhvatiti, odnosno zadovoljiti. Moguće je alternativno ili pak prijateljsko rješenje spora. Najčešći je razlog povrede prava na suđenje u razumnom roku, čl. 6. EKLJP-a. Nakon provedenog postupka, donosi se presuda te izvršenje i nadzor izvršenja presude. Uz Konvenciju, neizmerno je važna praksa Europskog suda za ljudska prava, bez koje bi bila samo mrtvo slovo na papiru. Predavanje je nastavio Ivan Zvonimir Čičak, jedan od utemeljitelja Hrvatskog helsinškog odbora, nevladine organizacije za zaštitu i promicanje ljudskih prava u Hrvatskoj. Iznio nam je vlastito iskustvo borbe za temeljna prava i slobode, koju je započeo već u studentskim danima jer, ističe, važno je biti aktivan i boriti se za prava, a ne prepuštati pasivnosti koja je danas dijelom prisutna. Je li moguće da, braneći ljudska prava, budete prisiljeni kršiti principe pravne države, odnosno da sve što je pravno nije ujedno i pravedno? Važno je provođenje ideje prava i prosvjetljenje društva, a toga očito nema bez krvavog puta.

Drugi dan ljetne škole, 2. rujna, nastavile se se jednako zanimljive teme. Prof. dr. sc. Berislav Pavišić, ujedno i profesor Pravnog fakulteta u Rijeci, započeo je izlaganje temom „Pravični kazneni postupak“ prema čl. 6. EKLJP-a. Iznio je suštinu čl. 6. EKLJP-a, kojim je određeno na što ima pravo svaka osoba koja je optužena odnosno protiv koje je optužnica potvrđena. Prije svega do izražaja dolazi pravo na javno suđenje, koje se odvija usmeno, zatim suđenje u razumnom roku, što je pak pitanje konkretnih okolnosti slučaja, uz što se navodi i to da se državno tijelo treba pridržavati svih predviđenih rokova kako se ne bi zloupotreblyavale ovlasti koje imaju. U st. 2. čl. 6. EKLJP-a presumpcija nedužnosti govori da se

okrivljeniku mora dokazati određeno ponašanje kao kazneno djelo, a ako se ne dokaže, okrivljenik se oslobađa. Zatim u st. 3. čl. 6. EKLJP-a radi se o pravu na pravični postupak. Tumačenje čl. 6. EKLJP-a mora biti široko, a neartikulirana načela valja tumačiti u korist okrivljenika.

Prof. dr. sc. Petar Veić u svojoj temi „Novi oblici ugrožavanja privatnosti” naglašava čl. 8. EKLJP-a – pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja, a javna vlast neće se miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i, ako je u demokratskom društvu nužno, radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprečavanja nereda i zločina, radi zaštite zdravlja i morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

Dr. sc. Sanja Grbić obratila je pozornost na temu „Prava osoba s invaliditetom i Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda“, ukazavši na to da do 15 % ukupne populacije država članica Vijeća Europe obuhvaća osobe s invaliditetom. Politika se temelji na pretpostavci da su osobe s invaliditetom objekt socijalne pomoći, a ne subjekti, ali to se u zadnjih desetak godina počinje mijenjati. EKLJP ne sadrži odredbe o zaštiti osoba s invaliditetom, ali to njih ne sprečava da mu se obraćaju. Sve više postajemo svjesni ugrožavanja tih prava. EKLJP štiti prava koja možemo podvesti pod politička i građanska, međutim dr. sc. Sanja Grbić naglašava da su izvan zaštite socijalna i kulturna prava, te ističe da je jednostavno ponuditi takva prava, ali potrebna je djelotvornost, što prije svega zahtijeva troškove i financijske potrebe koje je sve teže ostvariti. Za ovu temu ukazala je na vrlo bitan čl. 14. EKLJP-a koji se odnosi na zabranu diskriminacije, traži se da država objasni zašto se drukčije odnosi prema osobama s invaliditetom, ističući kako bi trebalo različito, dakle odgovarajuće tretirati ljude koji se nalaze u bitno drukčijim situacijama. Moguće je i pozivanje na čl. 3. EKLJP-a ukoliko žrtve dosegnu određeni stupanj patnje s obzirom na spol, dob i zdravlje, ali šire tumačenje privatnog života omogućuje nam čl. 8. EKLJP-a. U čl. 6. EKLJP-a ne navodi se izričito pravo na pristup sudu, ali dr. sc. Sanja Grbić naglašava kako je to jedno od najvažnijih prešutnih načela iz čl. 6. EKLJP-a koje je ustanovio i detaljno razradio Europski sud za ljudska prava.

Iznimno zanimljivo je predavanje dr. sc. Maše Marochini, koja je ujedno i organizatorica ove ljetne škole, na temu „Zabrana mučenja, čl. 3. EKLJP-a“. U članku nema definicije mučenja i određenih okolnosti, već se navode samo tri načina: mučenje, nečovječno ili ponižavajuće postupanje. Upravo je to bitno zbog interpretacije jer konvencija je *živi instrument*. S obzirom na razvoj društva, mijenja se i interpretacija. Ova tema nam je najviše približena kroz slučajeve tj. praksu Europskog suda za ljudska prava.

U srijedu 3. rujna predavanje je održao prof. dr. sc. Željko Bartulović na temu „Vinodolski zakon i hrvatska pravna tradicija“. Već dobro poznati Vinodolski zakon još jednom je protumačio, ukazavši na bitnu karakteristiku demokracije jer je donesen od strane odbora predstavnika devet vinodolskih općina uz prisutnost krčkih knezova Frankopana. Zaštita ljudskih prava također je iskazana kroz Zlatnu bulu hrvatsko-ugarskog kralja Andrije II., zatim u Zlatnoj buli Bele IV.,

te na Slavonskom saboru iz 1273. godine donošenjem odredbi kojima se uređuju prava i obveze plemstava prema vladarima, Korčulanski statut, Dubrovački statut i mnogi drugi statuti.

U četvrtak 4. rujna prof. dr. sc. Miomir Matulović otvorio je temu „Obvezno cijepjenje“. Obratio je pozornost na to da je posljednjih godina sve više roditelja/skrbnika protiv cijepjenja. Njihov stav počiva na tvrdnji da država provodeći program obveznog cijepjenja djece krši njihova prava. Liječnik je obavezan pozvati roditelje/skrbnike da cijepe dijete, jer ukoliko ne postupe prema naloženom, tada podliježu sankcijama. Javno zdravlje jest kao jedan od razloga, to jest motiva za ograničavanje prava. Međutim, je li ograničavanje prava nužno, odnosno je li temeljeno na objektivnom razmatranju? Naime, ne dovodi se u pitanje samo imunitet pojedinca, već i imunitet stanovništva.

Doc. dr. sc. Gabrijele Mihelčić nastupa s temom „Reforma ovrhe na nekretnini u svjetlu konvencijskog prava“. Radi se o pravu na zaštitu doma (kroz praksu) koje je tretirano u čl. 8. EKLJP-a. Supstancijalna razlika određenja doma u konvencijskom smislu, dakle da to nužno ne mora biti nekretnina, ustanovljava trajnu vezu koju ovršenik, odnosno pojedinac ima spram određenog prostora. Materiju obrađuje prof. Francesco Tagliarini (University of Bergamo) u svom raadu „Relationship between the jurisprudence of the ECHR, of the Italian Constitutional Court of Cassation, with particular regard to the Italian experience“. U svome izlaganju profesor iznosi činjenicu munjevitog razvoja talijanskog prava gdje prelazi Talijansko pozitivno pravo i usvaja praksu Europskog suda za ljudska prava. Značaj pridaje takozvanom *živućem pravu*, odnosno tumačenju prava koje je, u skladu sa sustavom, prihvaćeno stajalište sudske prakse. Primjena živućeg prava je jedna sloboda, te se u konačnici štiti sloboda i neovisnost svakog suca pojedinca. Važan je odnos između zakona i sudske prakse, tj. norme i tumačenja norme.

Prof. dr. sc. Eduard Kunštek iznosi temu „Pravo na mirno uživanje vlasništva, Protokol 1., čl. 1. EKLJP-a“. Riječ je o odvratanju pozornosti na diskrecijsko pravo, na pravo donošenja odluke bez obrazloženja. Kroz razne primjere i stvarne događaje provlačimo tematiku i izvodimo zaključke. Davorka Lukanović-Ivanišević, mag. iur., sutkinja vrhovnog suda, naše je predavanje obogatila temom „Izazovi prakse domaćih sudova u primjeni konvencijskih načela“. Vrhovni sud ne utvrđuje činjenice već ustanovljuje kakav je utjecaj pravnih propisa na ljudske odnose. Neovisni i nepristrani sud, pravično i pravovremeno suđenje u razumnome roku – to su karakteristike koje se traže i koje moraju biti zadovoljene. Prof. dr. sc. Vesna Crnić Grotić zaključuje predavanje temom „Zabrana diskriminacije prema Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava“. Sudska praksa prati razvoj društva te u skladu s njim djeluje. Definiranjem rasne diskriminacije kao svako razlikovanje, isključenje, ograničenje ili davanje prvenstva zasnovanog na rasi, boji, podrijetlu, etnicitetu – - ukazuje na još uvijek neriješen problem kojemu - - treba vidljiva, u dogovarajućem smislu pristupačna zaštita.

Posljednjeg dana (6. rujna), za MOOT COURT je organizirano natjecanje, a

pripremali smo se cijelog tjedna, zapravo od prvog dana pohađanja ljetne škole kada smo dobili slučaj da ga pripremimo za izlaganje. Veliku smo pomoć imali slušajući predavanje o pojedinim člancima Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Smatram da je ovakav način usvajanja znanja vrlo korektan kako bismo naučeno mogli primijeniti i u praktičkom pogledu te se tako bolje pripremiti za buduća zanimanja.